

ПОЛІТИКА ВРЯДУВАННЯ В МІСТІ

City Governance Policy

ДИСЦИПЛІНА:

Політичні інститути і процеси. Світова політика і політичні системи сучасності.

спеціальності:

С2 Політологія + D3 Менеджмент

освітня програма (міждисциплінарна поєднана):

«Політика врядування в місті»

СИЛАБУС

Політичні інститути і процеси. Світова політика і політичні системи сучасності.

спеціальності: С 2 «Політологія» + D3 Менеджмент

1. ОBOB'ЯЗKOBA OCBITHHA KOМПОНЕНТА ТА ПPAКТИКА

Нормативна навчальна дисципліна

ВИКЛАДАЧ:

Прізвище Ім'я По батькові

НАГОРНЯК Тетяна Леонтіївна

доктор політичних наук, професор

e-mail: t.nagornyak@ukma.edu.ua

ОЗАДОВСЬКИЙ Ігор Борисович

старший викладач кафедри міждисциплінарної освіти

e-mail: i.ozadovskyi@ukma.edu.ua

ОБСЯГ ГОДИН НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ:

Загальний обсяг годин – 150 год. / 5 ECTS

з них:

▪ Лекційних	– 28 год.
▪ Семінарських	– 28 год.
▪ Самостійна робота слухачів курсу	– 94 год.

Семестр викладання:

1-й

Форма підсумкового оцінювання:

екзамен

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ:

Курс «Політичні інститути і процеси. Світова політика і політичні системи сучасності» є обов'язковою навчальною дисципліною, спрямованою на формування системи знань та практичних навичок щодо функціонування сучасних політичних систем, інститутів та інституцій, закономірностей політичних процесів і трансформації світового порядку. Розглядаються ключові моделі політичних систем, механізми формування політичних еліт, особливості політичного лідерства в умовах невизначеності, а також інструменти прикладного політичного аналізу соціально-політичних процесів у світі та Україні.

Особливий акцент робиться на взаємозв'язку глобальних, національних та локальних політичних процесів, що дозволяє застосовувати набуті знання для аналізу та ухвалення рішень як на міжнародному та державному рівнях, так і у контексті розвитку міст і територій. Практична складова курсу включає роботу з кейсами, моделювання політичних процесів та стратегічних сесій, аналіз виборчих і управлінських практик, що створює підґрунтя для професійної діяльності у сфері політики та врядування.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

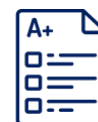
Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів знань і професійних компетентностей, необхідних для ухвалення обґрунтованих рішень у галузі публічної політики та врядування, критичної оцінки політичних процесів і функціонування інститутів на глобальному, національному та локальному рівнях, а також прогнозування розвитку політичної ситуації, аналізу альтернативних варіантів дій та оцінки потенційних ризиків і наслідків політичних рішень.

Особливий акцент робиться на здатності інтегрувати інструменти політології та менеджменту для аналізу й вирішення завдань у сфері розвитку міст і територій.

Даний курс забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання: ПРН1; ПРН2; ПРН3; ПРН4; ПРН6; ПРН7; ПРН9;

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ:

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
ПРН1 Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології та менеджменту, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузей знань і є основою для оригінального міждисциплінарного мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузях та на межі галузей знань і спеціальностей.	Лекції, семінари, практикуми, аналіз кейсів, робота з першоджерелами.	Тести для оцінювання знань, оцінювання за критеріями презентацій і практичних завдань
ПРН2 Розробляти і реалізовувати стратегії розвитку міста, створювати та управляти брендом міста та/або території і людським капіталом на засадах ефективного використання інструментів політології та менеджменту, а також міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.	Лекції, семінари, групова робота, моделювання стратегічних сесій.	Тести для оцінювання знань, оцінювання за критеріями презентацій і практичних завдань
ПРН3 Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, проєктів та інновацій в сфері управління містом в умовах невизначеності із застосуванням міждисциплінарних інструментів політології та менеджменту.	Дискусії, дебати, презентації, групові проєкти, робота з англійськими та українськими джерелами.	Оцінювання за критеріями презентацій і практичних завдань
ПРН4 Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних і соціальних груп / прошарків на засадах персональної професійної і соціальної відповідальності, безбар'єрності та інклюзії, а також просувати імідж / бренд міста на міжнародній арені	Робота в малих групах, командні проєкти, рольові ігри, кейс-метод.	Тести для оцінювання знань, оцінювання за критеріями презентацій і практичних завдань
ПРН6 Планувати, оцінювати та забезпечувати якість	Індивідуальні та групові проєкти, модульний	Оцінювання якості виконання завдань за критеріями, модульні

виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог..	контроль, підготовка та захист презентацій.	роботи, захист проєктів, самооцінювання.
ПРН7 Здійснювати управління у сфері політичного дизайну міста та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації на засадах належного врядування, впроваджувати реформи, що відповідають запитам суспільства, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.	Моделювання політичних процесів, аналіз кейсів реформ, «світове кафе».	Аналіз кейсів, письмові роботи, захист моделі.
ПРН9 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в умовах невизначеності, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.	Розв'язання кейсів, дискусії, моделювання.	Аналіз кейсів, письмові роботи, захист моделі управлінського рішення.

Результати навчання (РН)	Теми							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ПРН1 Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології та менеджменту, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузей знань і є основою для оригінального міждисциплінарного мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузях та на межі галузей знань і спеціальностей.	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН2 Розробляти і реалізовувати стратегії розвитку міста, створювати та управляти брендом міста та/або території і людським капіталом на засадах ефективного використання інструментів політології та менеджменту, а також міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів		+	+	+	+	+	+	+
ПРН3 Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, проєктів та інновацій в сфері управління містом в умовах невизначеності із застосуванням міждисциплінарних інструментів політології та менеджменту.	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН4 Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних і соціальних груп / прошарків на засадах персональної професійної і соціальної відповідальності, безбар'єрності та інклюзії, а також просувати імідж / бренд міста на міжнародній арені		+		+	+	+	+	+
ПРН6 Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог..			+	+	+	+	+	+
ПРН7 Здійснювати управління у сфері політичного дизайну міста та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації на засадах належного врядування, впроваджувати реформи, що відповідають запитам суспільства, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.				+	+	+	+	+

ПРН9 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в умовах невизначеності, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність..

			+	+	+	+	+

5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ:

Тема заняття	Лекції	Семінари/ Практичні	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1. Політичні системи сучасності</i>			
Тема 1. Політика як соціальне явище. Інститути та інституції.	4	2	12
Тема 2. Особистість в сучасній політиці	4	4	12
Тема 3. Політичні системи сучасності	4	2	12
Тема 4. Політичні режими та ідеології сучасності	4	4	12
<i>Змістовий модуль 2. Світова політика і політичні процеси</i>			
Тема 5. Сучасний світопорядок і виборчі процеси в світі	4	2	12
Тема 6. Політичне лідерство та сучасні політичні еліти	4	2	12
Тема 7. Становлення політичних еліт в Україні	2	6	12
Тема 8. Сучасні політичні процеси. Суб'єктність і безсуб'єктність політики	2	6	10
Всього:	28	28	94

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН:

№ з/п	Теми занять	Обсяг
Лекція 1.	Тема 1. Політика як соціальне явище. Інститути та інституції. Особистість в сучасній політиці 1.1. Зміст категорій «політика», «політична інституція», «політикум», «політичний інститут» та їх взаємозв'язок 1.2. Засоби ведення політики 1.3. Суб'єкт політики. Політичні актори та їх типи	4 год.
Практикум 1.	Становлення політичної думки в історії людської цивілізації	2 год.
Лекція 2.	Тема 2. Особистість в сучасній політиці. 2.1. Політична соціалізація 2.2. Політичні акції та інтеракції 2.3. Політична поведінка: політична участь й абсентеїзм. 2.4. Рівні політичної участі та форми політичної діяльності 2.5. Динаміка соціальної структури	4 год.
Практикум 2.	Особистість в сучасній політиці та спроможність соціальних ліфтів за умов невизначеності	4 год.
Лекція 3.	Тема 3. Політичні системи сучасності 3.1. Поняття, сутність, функції політичних систем 3.2. Структура політичної системи 3.3. Держава як центральний інститут політичної системи 3.4. Територіально-адміністративний поділ країн 3.5. Державний устрій 3.6. Партиї та виборчі системи	4 год.
Практикум 3.	Карта політичних систем світу	2 год.
Лекція 4.	Тема 4. Політичні режими та ідеології сучасності 4.1. Феномен влади. Відмінність політичної та державної влади 4.2. Ефективність, легітимність, легальність 4.3. Політичні режими та їх різновиди 4.4. Основні ідеологічні течії та їх еволюція	4 год.
Практикум 4.	Криза легітимності та ерозія влади. Сучасні політичні режими світу.	4 год.
Лекція 5.	Тема 5. Сучасний світопорядок і виборчі процеси - 2024 в світі 5.1. Зміст категорії «світопорядок» 5.2. Сучасний стан світопорядку 5.3. Вплив виборчих процесів 2024 року на стан світопорядку 5.4. Регіональні особливості виборів 2024 року	4 год.
Практикум 5.	Трансформація світопорядку і наслідки для України	2 год.

Лекція 6.	Тема 6. Політичне лідерство та сучасні політичні еліти 6.1. Категорії «політичне лідерство», «еліта» та їх еволюція 6.2. Основні теоретичні концепції елітизму 6.3. Типи політичних еліт. Циркуляція еліт 6.4. Теорії політичного лідерства 6.5. Типи політичного лідерства	4 год.
Практикум 6.	Сучасні політичні лідери. Когнітивна карта осей лідерства.	2 год.
Лекція 7.	Тема 7. Становлення політичних еліт в Україні 7.1. Специфіка формування і функціонування політичної еліти в Україні 7.2. Регіональна політична еліта. Специфіка складання регіонального виміру політики України. 7.3. Ключові фінансово-промислові групи	2 год.
Практикум 7.	Формування когнітивної карти впливових публічних осіб України.	6 год.
Лекція 8.	Тема 8. Сучасні політичні процеси. Суб'єктність і безсуб'єктність політики 8.1. Сучасні політичні процеси 8.2. Суб'єктність і поняття безсуб'єктних процесів 8.2. Моделювання соціально-політичних процесів сучасності	2 год.
Практикум 8.	Суб'єктність і безсуб'єктність політики (світове кафе). Підсумкове заняття.	6 год.
	Модульна контрольна робота	
	Екзамен	

Змістовий модуль 1

Політичні системи сучасності

Практичне заняття № 1

Структура / завдання

Тема 1. Становлення політичної думки в історії людської цивілізації (2 год.)

Питання для обговорення:

- ☒ Тест для перевірки знань
- ☒ Групові презентації концепцій
- ☒ Дискусія за підсумками доповідей

Практичне заняття № 2

Структура / завдання

Тема 2. Особистість в сучасній політиці та спроможність соціальних ліфтів за умов невизначеності (4 год.)

Питання для обговорення:

- ☒ Дискусія: особистість у сучасній політиці та механізми політичної участі
- ☒ Аналіз кейсів: функціонування «8 ліфтів» Петерима Сорокіна у сучасних умовах
- ☒ Типи політичного протесту та їхні учасники у сучасному світі

Практичне заняття № 3

Структура / завдання

Тема 3. Карта політичних систем світу (2 год.)

Питання для обговорення:

- ☒ Порівняльний аналіз політичних систем сучасних держав
- ☒ Аналіз кейсів: вплив державного устрою та виборчої системи на політичні системи держав

- ☑ Дискусія: Гібридні режими як виклик світовій демократії

Практичне заняття № 4

Структура / завдання

Тема 4. Криза легітимності та ерозія влади. Сучасні політичні режими світу. (4 год.)

Питання для обговорення:

- ☑ Діагностика кризи легітимності та ерозії влади в сучасних державах.
- ☑ Дискусія: Вибори в гібридних режимах — інструмент легітимації влади чи реальний механізм політичної конкуренції?
- ☑ Мапа ідеологій: Візуалізація сучасного ідеологічного спектра у світовій політиці

Змістовий модуль 2

Світова політика і політичні процеси

Практичне заняття № 5

Структура / завдання

Тема 1. Трансформація світопорядку і наслідки для України (2 год.)

Питання для обговорення:

- ☑ Практикум-порівняння: Регіональні особливості виборів 2024-2025 років та їхній потенційний вплив на міжнародні відносини.
- ☑ Аналіз кейсів: Вибори 2024 року та їхній вплив на регіональну та глобальну політику.
- ☑ Дискусія: Роль України у формуванні нового світопорядку

Практичне заняття № 6

Структура / завдання

Тема 2. Сучасні політичні лідери. Когнітивна карта осей лідерства. (2 год.)

Питання для обговорення:

- ☑ Порівняльний аналіз соціальних портретів членів парламентів різних країн
- ☑ Типологізація сучасних політичних лідерів
- ☑ Побудова когнітивної карти вісей сучасного політичного лідерства.

Практичне заняття № 7

Структура / завдання

Тема 3. Публічні особи України періоду незалежності (письмова робота)

Питання для обговорення:

- ☑ Побудова івент-ланцюжків становлення ключових ФПГ України
- ☑ Когнітивна карта впливових публічних осіб України та їхніх зв'язків.
- ☑ Аналіз відмінностей у складі та впливі політичних еліт різних регіонів України.

Практичне заняття № 8

Структура / завдання

Тема 4. Суб'єктність і безсуб'єктність політики (4 год.)

Питання для обговорення:

- ☑ Аналіз динаміки виборчого законодавства України та його впливу на результати виборів
- ☑ Інтерактивна гра «4 кути» щодо світових політичних процесів
- ☑ Моделювання суспільно-політичних процесів в Україні

6. ДЖЕРЕЛА / ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна:

1. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / Під ред. Євгенія Причепія. – К.: ТанDEM, 2002. – 582 с.
2. Нагорняк Т. Конфлікт держави і суспільства в Україні. Grani. 2015. Т. 18, № 10. С. 79–87. URL: <https://doi.org/10.15421/1715199>

3. Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні: навч.посіб./ А. Д. Пахарев. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с
4. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. Львів : «Новий Світ-2000», 2017
5. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Горбатенко В.П., Саприкін А. П., Шемшученко Ю. С. та ін. Київ: Генеза. 2007. 395 с.
6. Примуш М.В. Політичні партії: історія та теорія: Навч. Посібн.- К., 2008.- 416 с.
7. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні. Монографія / Нагорняк Т.Л., Примуш М.В., Польовий М.А. та ін. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 228 с.
8. Nagornyak, T., Natalina, N., Ozadovskyi, I., & Studilko, M. (2023). Global trends for the formation of the new world order. *European Journal of Transformation Studies*, 11(1), 60–85. https://www.journal-transformation.org/docs/issues/EJTS_2023_Vol_11_No_1/EJTS_2023_Vol_11_No_1.pdf
9. Nagornyak T., Ozadovskyi I., Studilko M. The conflict between state and society during the war in ukraine: the issue of agency. *European journal of transformation studies*. 2024. Vol. 12, no. 1. P. 134–150. URL: https://www.journal-transformation.org/docs/issues/EJTS_2024_Vol_12_No_1/EJTS_2024_Vol_12_No_1.pdf.
10. Nagornyak T., Stanislavenko L. The crisis of legitimacy in the mirror of ukrainians' attitude towards the state and public institutions. *European political and law discourse*. 2020. Vol. 7, no. 4. P. 49–57. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2020.7.4.8>

Додаткова:

1. Вебер Макс. Покликання до політики // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. Олександр Погорілий. – К.: Основи, 1998. – С. 173-191.
2. Вонсович С. Причини і сутність занепаду тоталітаризму: італійський варіант // Нова парадигма. – 2005. - №46. – С. 171-181.
3. Даль Р.А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / О.Д. Білогорський (пер.з англ.). – Х.: Каравела, 2002. – 216с.
4. Дмитро Донцов. Націоналізм. – Вінниця: ДПФ, 2006. – 236 с.
5. Кун Т. Структура наукових революцій. [Київ] : Port-Royal, 2001. 226 с.
6. Лавриненко Г., Примуш М., Лисак С. Роль політичних технологій в інформаційній війні. Національні інтереси України. 2024. № 2(2). URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-2\(2\)-518-524](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-2(2)-518-524)
7. Лісничий В.В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. - К.: Знання, 2004. - 335с..
8. Лобань Т. Формуванні та розвиток української політичної еліти як одна з найважливіших проблем державотворення в Україні // Нова парадигма. – 2003. - №30. – С.7-13.
9. Міхновський М.І. Самостійна Україна. – Київ: Дух і Літера, 1991.- 321с.
10. Ротар Н. Мобілізаційні практики української влади у президентських електоральних циклах // Історико-політ. пробл. сучасного світу. – 2006.– Т. 12-13. – С. 123-129.
11. Almond, Gabriel A., and Sidney Verba. *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton, 1963, NJ: Princeton University Press.
12. Almond, Gabriel A. "A Developmental Approach to Political Systems.", 1965. *World Politics* 17(2): 183-214.
13. Dahl, Robert A.; Shapiro, Ian; Cheibub, Jose Antonio (2003). *The Democracy Sourcebook*. MIT Press. p. 31. ISBN 978-0-262-54147-3.

14. Easton D. The analysis of political structure. London : Routledge, 1990. 336 p.
15. Easton D. The political system: an inquiry into the state of political science. 2nd ed. New York : Knopf, 1971.
16. Grusky D. Social stratification, class, race, and gender in sociological perspective, second edition. Routledge, 2019. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429306419>
17. Hermann M. G., Preston T. Presidents, Advisers, and Foreign Policy: The Effect of Leadership Style on Executive Arrangements. *Political Psychology*. 1994. Vol. 15, no. 1. P. 75. URL: <https://doi.org/10.2307/3791440>
18. Leaders, groups, and coalitions: Understanding the people and processes in foreign policymaking / ed. by H. M. G, I. S. Association. Malden, MA : Published by Blackwell Publishers for the International Studies Association, 2001. 250 p.
19. Saunders P. Social class and stratification. Routledge, 2006. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203129715>

Інформаційні ресурси:

1. Веб-сайт Верховної Ради України - <https://www.rada.gov.ua/>
2. Веб-сайт Кабінету Міністрів України - <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Веб-сайт Президента України - <https://www.president.gov.ua/>
4. Перелік веб-сайтів центральних органів виконавчої влади - <https://www.kmu.gov.ua/catalog>
5. Веб-сайт Міністерства закордонних справ України - <https://mfa.gov.ua/>
6. Депозитарій договорів на сайті ООН - <https://treaties.un.org/>
7. Веб-сайт ОБСЄ - <https://www.osce.org/>
8. Веб-сайт Єврокомісії - https://commission.europa.eu/index_en
9. Веб-сайт НАТО - <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>

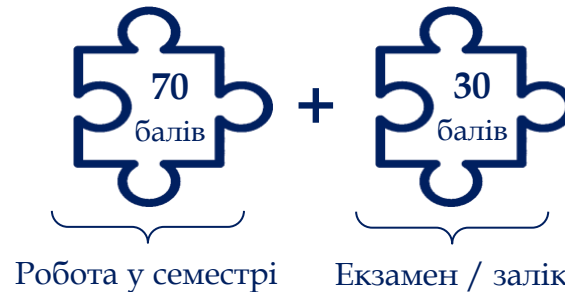
* В основних джерелах має бути зазначено публікації автора з дисципліни.

7. ОЦІНЮВАННЯ

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ДИСЦИПЛІНИ

	Види робіт	К-ть	Бали	Умови нарахування	Разом
Робота у семестрі	Практикуми		50	Конкретні критерії оцінювання під кожний вид завдань практикуму. Активність на семінарських заняттях, обговорення питань, розв'язування кейсів	50
	Тести Модульного контролю	1	20	Виконання тестових завдань	20
Екзамен	Презентація моделей сучасних політичних процесів	1	30	За результатами «світового кафе» на підсумковому занятті	30
Разом					100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання розробляються під кожне окреме завдання і містяться в Google classroom.

Протягом навчального семестру здобувач(ка) вищої освіти має можливість отримати **70 балів** як суму оцінок за:

- виконання поточних завдань (50б.),
- модульний контроль (20б.) і

Ще **30 балів** здобувач(ка) вищої освіти може отримати за підсумковий контроль у формі класичного іспиту за темами дисципліни або обравши альтернативну форму та презентувати результат моделювання соціально-політичних процесів сучасності.

Разом – 100 балів.

РОЗ'ЯСНЕННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ

Типові завдання мають такі критерії оцінювання:

Аналіз першоджерела (документу, уривку книги, відео тощо)

Оцінюється вміння здобувача виокремлювати основні положення, розставляти акценти, порівнювати (з попередніми версіями закону, напр., якщо вони є), застосувати аналітичне мислення з використанням прикладів, з'ясовувати специфіку та аналізувати наслідки, виокремлювати ті тези, які можна застосувати по відношенню до сучасних політичних процесів.

Написання ЕСЕ на запропоновану тематику

Обсяг – до 1 сторінки формату А4.

10 б. – дотримання структури і стилю;

10 б. – креативний авторський підхід і унікальність тексту;

10 б. – повне розкриття теми (пряма відповідь на питання, що поставлено як тема), переконливі аргументи, сучасність.

10 б. – активна життєва позиція автора, що прослідковується в тексті.

10 б. – цілісність тексту, закінченість думок, перспективність висновку.

Разом – **50 б.**

Вимоги до написання есе:

1) автор має використовувати асоціації; проводити паралелі; добирати аналогії;

2) есе варто розпочати зі *вступу*, в якому має бути висвітлено загальний підхід до теми, вступ повинен містити проблемне завдання і відповідь на поставлене питання. Автор есе не має права описувати все, що йому відомо в обсязі заданої теми, а лише те, що буде творчою відповіддю на поставлене питання у темі. Упродовж усього есе необхідно підкреслювати зв'язок поданих фактів з тезою;

3) *основна частина* есе вибудовується з метою переконання читача. Для цього автор есе має використати вагомі аргументи. Спочатку варто викласти головні ідеї та факти, які підтверджуватимуть приклади до цих ідей;

4) Есе має містити озвучену *кінцівку*. При цьому зовсім не важливо, кінець є ствердженням будь-чого, запитанням чи остаточно не завершеними роздумами;

5) *Есе повинне містити*: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Івент-ланцюжки

Критерії оцінювання (**50б.** як сума 5 індикаторів, кожний по 10 б.):

1) Дотримання структури відповіді

(дата, подія, учасники, аргументи на користь впливовості події) – 10б.

- 2) вміння аргументувати позицію в частині причинно-наслідкових зв'язків подій – 10 б.;
- 3) застосування асоціативного мислення в частині співставлення подій і процесів – 10б.;
- 4) здатність побудувати обґрунтовані припущення щодо розвитку подій – 10б.;
- 5) змістовність і авторство аналітичної записки – 10 б.

Підготовка презентації та її захист

Підготовка презентації та її захист. Максимальна оцінка – 50 балів, що складається з таких складників:

- 1) 5 балів за використання брендових слайдів НаУКМА;
- 2) 10 балів за логічність у викладенні матеріалу;
- 3) 5 балів за кореляцію між слайдами презентації і промовою спікера та уникнення дублювання тексту промови та інформації на слайді;
- 4) 15 балів за апелювання до кількісних показників, емпіричного матеріалу, думок експертів, фахових джерел з лінком на першоджерело;
- 5) 5 балів за дотримання регламенту доповіді (до 7 хв.);
- 6) 10 балів за аргументацію власної думки під час обговорення і змістовні висновки, що узгоджується з метою завдання.

Проміжною формою контролю за результатами проходження кожного зі змістовних модулів, є **модульна контрольна робота та поточні форми контролю (групові та індивідуальні практичні роботи)**

МКР складається з двох рівнів складності: *перший рівень* розрахований на 10 хвилин і спрямований на перевірку знань здобувачів теоретичного матеріалу. Він включає в себе 10 завдань (по 1 б. за кожен правильну відповідь = 10 балів), на які потрібно дати чітку лаконічну відповідь. *Другий рівень* складається з двох практичних завдань - по 5 б. за кожне завдання, що додатково розкривають критичність мислення і креативність. Час на виконання 2-х рівнів - 30 хвилин. Максимальна кількість балів за 1 МКР – 20 б.

♦ На першій парі здобувачі складають **вхідний контроль**, який складається з 10 питань, на які слід дати чітку лаконічну відповідь (10 питань по 5 б. = 50 б.). Такий вид роботи дає викладачу змогу оцінити базові знання здобувачів основ політичного консультування.

Екзамен

☒ 21-30 балів ставиться за таких умов:

- Завдання підготовлено і презентовано вчасно. Доповідь структурована, логічна, послідовна, містить елементи системного підходу. Доповідач демонструє володіння матеріалом, здатність відповісти на запитання аудиторії та приймає активну участь в обговоренні.

☒ 11-20 балів ставиться за таких умов:

- Завдання підготовлено і презентовано вчасно. Доповідь не структурована, відсутня послідовність. Доповідач демонструє поверхневу володіння матеріалом, не завжди дає чіткі відповіді на запитання аудиторії та пасивний при обговоренні.

☒ 1-10 балів ставиться за таких умов:

- Завдання підготовлено і презентовано з порушенням термінів представлення. Доповідь не структурована і не логічна. Доповідач демонструє поверхнєве володіння матеріалом та не дає відповіді на запитання аудиторії.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Політика як суспільне явище.
2. Становлення політичної науки: формування основних шкіл. Особливості політичної думки Давнього Світу, Середньовіччя, епохи Просвітництва (основні концепції)
3. Особистість у сучасній політиці. Основні форми взаємовідносин держави та індивіда.
4. Дисплей суспільства, соціальні ліфти та динаміка соціальної структури
5. Політична поведінка як продукт політичної системи (типи і форми)
6. Концептуальні підходи до сутності категорії «політична система»
7. Держава як основний інститут політичної системи: типи держав світу й особливості функціонування
8. Партійні і виборчі системи сучасності
9. Трансформація виборчої системи України
10. Особливості формування політичної еліти в Україні
11. Політична суб'єктність в умовах формування нового світопорядку
12. Теоретичні засади моделювання політичних процесів
13. Доцільність використання моделей для аналізу сучасних суспільно-політичних процесів
14. Модель хвильової динаміки та її практичне застосування для аналізу й прогнозу політичних процесів
15. Теорія зміни поколінь. Становлення і сфери застосування.
16. Модель життєвого циклу в прикладному політичному аналізі. Модель життєвого циклу публічної політики.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	Задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов’язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до екзамену) складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити курс. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише на рівні «достатньо». Замість перескладання комісії, студент може обрати повторне вивчення курсу.

8. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

НаУКМА сповідує принципи академічної доброчесності, що означає, що всі роботи слухачі мають виконати самостійно, а у тексті мають міститися відповідні посилання на інформаційні джерела. При використанні засобів штучного інтелекту (наприклад, СНАТ GPT) необхідно позначити відповідним посиланням частини тексту, що були згенеровані штучним інтелектом.

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року):

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

<https://bit.ly/3tXf4mi> (Скорочене посилання на документ вище)

Недотримання принципів академічної доброчесності карається не зарахуванням роботи без можливості її перездачі у відповідності до Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти НаУКМА.

Схвалено на засіданні кафедри міждисциплінарної освіти
«___» _____ 2025 р., протокол № ____

